

Spis treści

OD AUTORKI	11
I. POSTAWY WOBEC PIENIĘDZY I ICH POMIAR	17
1. Postawy wobec pieniędzy – przegląd koncepcji i narzędzi psychometrycznych służących do pomiaru stosunku do pieniędzy	19
1.1. Zróżnicowanie indywidualne w zakresie stosunku do pieniędzy – typologie	20
1.2. Zróżnicowanie postaw wobec pieniędzy – metody pomiaru i wymiary	23
1.2.1. Postawy wobec pieniędzy – badania zachodnie	23
1.2.2. Postawy wobec pieniędzy – badania polskie: koncepcja Beaty Bajcar i Agaty Gąsiorowskiej	29
2. Kwestionariusz Ja i Pieniądze (JaP)	33
2.1. Definicja postawy wobec pieniędzy	33
2.2. Założenia i podstawy teoretyczne Kwestionariusza Ja i Pieniądze (JaP)	35
2.3. Kwestionariusz JaP (A-169 i B-70) – badanie pilotażowe	40
2.4. Drugi etap prac nad Kwestionariuszem JaP	43
2.5. Ostateczna wersja Kwestionariusza JaP (E-15)	45
2.5.1. Rzetelność skal, moce dyskryminacyjne pozycji i frekwencje odpowiedzi „nie mam zdania” jako kryteria decyzji o selekcji stwierdzeń Kwestionariusza JaP	46
2.5.2. W poszukiwaniu ostatecznej wersji Kwestionariusza JaP	48
2.5.2.1. Struktura czynnikowa Kwestionariusza JaP (E-15) – analiza składowych głównych	49
2.5.2.2. Trafność czynnikowa Kwestionariusza JaP (E-15) – konfirmacyjna analiza czynnikowa pierwszego stopnia	51

2.5.2.3. Trafność pojęcia postawy wobec pieniędzy mierzonej Kwestionariuszem JaP (E-15) – confirmacyjna analiza czynnikowa drugiego stopnia	57
2.6. Kwestionariusz JaP (E-15): skale i interpretacja wyników	60
2.7. Własności psychometryczne Kwestionariusza JaP (E-15)	65
2.7.1. Rzetelność Kwestionariusza JaP (E-15)	67
2.7.1.1. Wnioskowanie o rzetelności skal Kwestionariusza JaP (E-15) na podstawie wskaźnika nasycenia skali daną cechą	68
2.7.1.2. Ocena stwierdzeń Kwestionariusza JaP (E-15) w kontekście wyników z wcześniejszych badań (wersjami B-70 i C-50)	68
2.7.1.3. Ocena Kwestionariusza JaP (E-15) w kontekście badań trzech wersji narzędzia (B-70, C-50 i E-15)	69
2.7.1.4. Natężenie postawy wobec pieniędzy i standardowy błąd pomiaru	71
2.7.1.5. Badanie postawy wobec pieniędzy a zapotrzebowanie na aprobatę społeczną	73
2.7.1.6. Stałość (stabilność bezwzględna) Kwestionariusza JaP (E-15)	74
2.7.2. Trafność Kwestionariusza JaP (E-15)	75
2.7.2.1. Trafność treściowa Kwestionariusza JaP (E-15)	78
2.7.2.2. Trafność wewnętrzna – opis struktury wewnętrznej Kwestionariusza JaP (E-15) na podstawie współczynników korelacji i wyników analiz czynnikowych	79
2.7.2.3. Stałość międzygrupowa i czasowa oraz zgodność wewnętrzna Kwestionariusza JaP (E-15)	80
2.7.2.4. Trafność kryterialna, diagnostyczna, zbieżna i różnicowa Kwestionariusza JaP (E-15)	81
2.7.2.5. Ocena trafności zbieżnej i różnicowej Kwestionariusza JaP (E-15) na podstawie macierzy „wielu cech – wielu metod”	83
2.7.2.6. Ocena trafności zbieżnej i różnicowej Kwestionariusza JaP (E-15) w kontekście jego wewnętrznych własności	86
2.7.2.7. Ocena trafności zbieżnej i różnicowej Kwestionariusza JaP (E-15) w badaniach trafności kryterialnej (diagnostycznej): porównanie z wynikami w skalach MES, SPP, SKI, MVS i SDM	87
2.7.2.8. Obserwacja procesu wypełniania kwestionariusza i współczynnik mglistości Roberta Gunninga	99

II. HIERARCHICZNY MODEL STOSUNKU DO PIENIĘDZY 103

1. Kwestionariusz Postaw wobec Zachowań Finansowych (PZF) 105

1.1. Konstrukcja narzędzia i jego weryfikacja w badaniach	106
1.2. Struktura wewnętrzna Kwestionariusza PZF (B-40)	112
1.3. Rzetelność i trafność Kwestionariusza PZF (B-40)	117

2. Kwestionariusz Cech Funkcjonowania Finansowego (CFF)	120
2.1. Uzasadnienie doboru cech funkcjonowania finansowego i ich definicje	120
2.1.1. Zapotrzebowanie na wiedzę finansową i sprawność finansowa	121
2.1.2. Postawa wobec podejmowania ryzyka finansowego	127
2.1.3. Finansowa perspektywa temporalna: nastawienie na teraźniejszość i przyszłość	131
2.1.4. Refleksyjność decyzji finansowych	133
2.1.5. Księgowanie mentalne	139
2.1.6. Umiejscowienie kontroli finansowej	144
2.1.7. Postawa wobec pieniędzy w stosunkach społecznych	149
2.2. Kwestionariusz Cech Funkcjonowania Finansowego (CFF) – konstrukcja narzędzia i jego własności	153
2.2.1. Konstrukcja Kwestionariusza CFF i jego weryfikacja w badaniach	153
2.2.2. Struktura wewnętrzna i trafność Kwestionariusza CFF	160
3. Centralne elementy stosunku do pieniędzy – model hierarchiczny	164
3.1. Elementy stosunku do pieniędzy z poziomu postaw wobec zachowań finansowych i cech funkcjonowania finansowego	165
3.1.1. Przekonania – aspekt poznawczy stosunku do pieniędzy	166
3.1.2. Frajda i obawa – aspekt emocjonalny stosunku do pieniędzy	169
3.1.3. Od wydawania po zarządzanie pieniędzmi – aspekt behawioralny stosunku do pieniędzy	171
3.1.4. Powiązania między centralnymi elementami stosunku do pieniędzy (z poziomu postaw wobec zachowań finansowych i cech finansowych)	173
3.2. Postawa wobec pieniędzy i kompetencje finansowe – dwa poziomy hierarchicznego Modelu Stosunku do Pieniędzy	177
3.2.1. Związki postawy wobec pieniędzy z przekonaniami i zachowaniami finansowymi	179
3.2.2. Hierarchiczny Model Stosunku do Pieniędzy	183
3.3. Typologia – kategorie osób przejawiających odmienny stosunek do pieniędzy i zróżnicowany poziom kompetencji finansowych	185
III. DETERMINANTY STOSUNKU DO PIENIĘDZY	191
1. Demograficzno-ekonomiczne determinanty stosunku do pieniędzy	193
1.1. Demograficzno-ekonomiczne determinanty stosunku do pieniędzy – przegląd literatury	193
1.1.1. Płeć a stosunek do pieniędzy	194
1.1.2. Wiek a stosunek do pieniędzy	197
1.1.3. Wykształcenie a stosunek do pieniędzy	198

1.1.4.	Miejsce zamieszkania a stosunek do pieniędzy	199
1.1.5.	Stan cywilny a stosunek do pieniędzy	200
1.1.6.	Dochód a stosunek do pieniędzy	201
1.1.7.	Metoda badania	203
1.2.	Demograficzno-ekonomiczne determinanty postawy wobec pieniędzy – wyniki badań	204
1.2.1.	Wpływ zewnętrznej sytuacji ekonomicznej na postawę wobec pieniędzy	205
1.2.2.	Demograficzno-ekonomiczne determinanty postawy wobec pieniędzy	207
1.2.2.1.	Wpływ płci na postawę wobec pieniędzy	209
1.2.2.2.	Wpływ wieku na postawę wobec pieniędzy	210
1.2.2.3.	Wpływ wykształcenia na postawę wobec pieniędzy	211
1.2.2.4.	Wpływ miejsca zamieszkania na postawę wobec pieniędzy	213
1.2.2.5.	Wpływ stanu cywilnego na postawę wobec pieniędzy	215
1.2.2.6.	Wpływ dochodu osobistego i dochodu <i>per capita</i> na postawę wobec pieniędzy	216
1.2.2.7.	Wpływ cech demograficzno-ekonomicznych na postawę wobec pieniędzy – podsumowanie wyników	218
1.3.	Demograficzno-ekonomiczne determinanty elementów kompetencji finansowych	219
1.3.1.	Wpływ płci na elementy kompetencji finansowych	221
1.3.2.	Wpływ wieku na elementy kompetencji finansowych	222
1.3.3.	Wpływ wykształcenia i zawodu na elementy kompetencji finansowych	222
1.3.4.	Wpływ stanu cywilnego na elementy kompetencji finansowych	224
1.3.5.	Wpływ dochodu osobistego i dochodu <i>per capita</i> na elementy kompetencji finansowych	225
1.4.	Demograficzno-ekonomiczne determinanty stosunku do pieniędzy – podsumowanie i interpretacja wyników	226
2.	Psychologiczne determinanty stosunku do pieniędzy	235
2.1.	Percepcja Ja i osobowość jako determinanty stosunku do pieniędzy – przegląd literatury	238
2.1.1.	Samoocena a stosunek do pieniędzy	239
2.1.2.	Orientacje regulacyjne Ja a stosunek do pieniędzy	241
2.1.3.	Cechy osobowości z modelu Wielkiej Piątki a stosunek do pieniędzy	244
2.1.4.	Lęk a stosunek do pieniędzy	249
2.1.5.	Metoda badania	250
2.2.	Percepcja Ja i osobowość jako determinanty stosunku do pieniędzy – wyniki badania	252
2.2.1.	Wpływ samooceny na postawę wobec pieniędzy	253
2.2.2.	Wpływ orientacji regulacyjnych Ja na postawę wobec pieniędzy	255
2.2.3.	Wpływ cech osobowości z modelu Wielkiej Piątki na postawę wobec pieniędzy	256

2.2.4. Wpływ neurotyczności i lęku na postawę wobec pieniędzy	260
2.3. Percepcja Ja i osobowość jako determinanty elementów kompetencji finansowych – wyniki badania	263
2.3.1. Wpływ samooceny na elementy kompetencji finansowych	265
2.3.2. Wpływ orientacji regulacyjnych Ja na elementy kompetencji finansowych	266
2.3.3. Wpływ cech osobowości z modelu Wielkiej Piątki na elementy kompetencji finansowych	268
2.3.4. Wpływ neurotyczności i lęku na elementy kompetencji finansowych	272
2.4. Wpływ cech psychologicznych na stosunek do pieniędzy – podsumowanie wyników	275
2.5. Demograficzno-ekonomiczne i psychologiczne determinanty kompetencji finansowych	277
2.6. Demograficzno-ekonomiczne i psychologiczne determinanty stosunku do pieniędzy – wnioski	280
ZAKOŃCZENIE	284
BIBLIOGRAFIA	290
ANEKS	317
SPIS ZAŁĄCZNIKÓW	319
SUMMARY	384
INDEKS NAZWISK	386
INDEKS HASEŁ	392